

Krótką historia szkolnictwa w Wietrznie

Ślady obecności pierwszych ludzi w Wietrznie pochodzą z okresu neolitu. Odkryte na terenie wsi dwa grodziska pochodzą z czasów kultury łużyckiej (środkowa i młodsza epoka brązu i wczesna epoka żelaza tj. 1.300 – 400 lat p. n. e) i czasów późniejszych – wczesnego średniowiecza (wiek X – XI), a więc początków Państwa Polskiego.

Grodzisko w Wietrznie było jednym z tych grodów plemienia Wiślan, które strzegło granicy z Rusią na wschodzie i Węgrami na południu. Jego podegrodzie dało prawdopodobnie początek późniejszej wsi Wietrzno.

Pisana historia wsi rozpoczyna się w roku 1277, kiedy został wystawiony dokument potwierdzający przynależność wsi zakonowi cystersów z opactwa w Koprzywnicy. Kolejne zachowane dokumenty wystawiane w latach 1284, 1345 i 1348 potwierdzają istnienie wsi oraz podkreślają jej niebagatelne znaczenie – król Polski Kazimierz Wielki wyznaczył przez Wietrzno szlak handlowy na Ruś i na Węgry. W dokumencie z roku 1378 pojawiło się po raz pierwszy nazwisko zarządcy wsi – sołectwo obejmuje Oberwin, w roku 1400 wieś staje się własnością Paszka z Podleszan.

Choć obecny Kościół pod wezwaniem św. Michała Archanioła wzniesiono w 1752 roku, to parafia w Wietrznie istniała już od XIII wieku, miała swoją

świątynię,

a to właśnie przy niej zakładano pierwsze szkoły parafialne.

Pierwsza szkoła, o której mówią zachowane dokumenty kościelne funkcjonowała w drugiej połowie XVI wieku. Ze względu na zły stan techniczny budynku zamknięto ją w roku 1595. Jej działalność wznowiono – jak świadczą o tym dokumenty z wizytacji biskupiej w parafii, w roku 1602.

O jednoklasowej szkole ludowej funkcjonującej w Wietrznie pisał ks. Władysław Sarna w pracy „Opis powiatu krośnieńskiego pod względem geograficzno – historycznym” wydanej w Przemyślu w roku 1898, a także Kazimierz Chłędowski w swoich „Pamiętnikach”. Wiele informacji o szkole i jej nauczycielach przeczytać można w Kronice Parafialnej Parafii Wietrzno. Dzięki tym zapisom wiemy, że zbudowana w roku 1899 nowa szkoła była murowana, pokryta blachą. Oprócz dwóch klas lekcyjnych znajdowało się w niej mieszkanie dla nauczyciela. Dla przykładu w roku szkolnym 1911/1912 uczyło się tej szkole 59 chłopców i 47 dziewcząt, a na nauki dopełniające uczęszczało 12 chłopców i 24 dziewczynki.

W niewielkiej szkole organizowane były także ważne uroczystości patriotyczne, jak choćby 26 stycznia 1913 roku, po nieszporach i po posypaniu głów popiołem, odbyły się obchody upamiętniające powstanie styczniowe. Ten budynek to dzisiejsza „stara szkoła” która przetrwała dwie wojny światowe i nadal służy lokalnej społeczności.

Niemieckie władze okupacyjne w październiku 1939 roku uregulowały sprawy oświaty na zajętych terenach polskich. Wietrzno znalazło się w obrębie Generalnej Guberni. Nie każde dziecko uczęszczało do szkoły w czasie trwania działań wojennych. Te, które uczyły się, poznawały jedynie elementarne umiejętności pisania, czytania i liczenia. Na świadectwach zarówno nazwy przedmiotów, jak i oceny, zapisane były w dwóch językach: po polsku i po niemiecku. Nauka w szkołach średnich i wyższych przestała istnieć.

Po II wojnie światowej budynek szkolny pełnił również rolę świetlicy wiejskiej dla młodzieży oraz okazjonalnie rolę domu ludowego. W roku 1949 doprowadzono do budynku szkolnego elektryczność i zakupiono radioaparat. Ponieważ budynek szkolny okazał się niewystarczający, „(...) wynajmowano dwa pomieszczenia w mieszkaniu pana Kozła, który pochodził z Wietrzna, ale wtedy tu nie zamieszkiwał. W czasie przerwy nauczyciele musieli przejść do tego dość oddalonego budynku, by zdążyć na następną lekcję. Najgorzej było w zimie, gdy leżały ogromne zasy, a drogi były zasypane śniegiem. Jak wspominają nauczyciele warunki pracy w tamtych latach były bardzo trudne. Brakowało pomocy naukowych, nie było sali gimnastycznej. Lekcje wychowania fizycznego przy ładnej pogodzie odbywały się na podwórku, zimą zjeżdżano na sankach z „Więckowej górki”. Gdy była zła pogoda, gimnastykę prowadzono w klasie. Ponieważ podłoga była napuszczona gaz - olejem, każdy uczeń rozkładał papier, by nie zabrudzić koszulki gimnastycznej podczas ćwiczeń. Dzieci zamiast przez kozła przeskakiwały przez krzesło, a równoważnią była ławka przewrócona na bok.

Kolejne ważne dla szkoły wydarzenia związane są z postaciami Józefa Kopacza i jego żony Marii. Małżeństwo to rozpoczęło pracę w tutejszej szkole w 1954 roku. Państwo Kopaczowie zamieszkali w szkole w przydzielonym im pomieszczeniu. Mimo trudnych warunków lokalowych, organizowali akcję dożywiania dzieci, z której korzystało ponad 90% uczniów. Posiłki, z braku innego pomieszczenia, przygotowywano w kuchni państwa Kopaczów. Trudne warunki lokalowe skłoniły kierownika szkoły i społeczność Wietrzna do planowania budowy nowej szkoły. Powołano Komitet budowy szkoły, w skład którego wchodził m. in.: Józef Wójtowicz i Władysław Piotrowski. Powołano także Spółkę Produkcji Cegły, która na miejscu wypaliła około 50 tysięcy sztuk cegły. Jak czytamy w kronice: „...Plac, na którym zamierzano budować szkołę należał do Kurii Biskupiej w Przemyślu. Grunt ten,

tw. „Browarzysko”, rodzeństwo Chłędowskich przekazało na rzecz Funduszu Kościelnego w 1907 roku. W 1957 roku, mimo sprzeciwów, biskup przemyski- Franciszek Barda - podjął decyzję o nieodpłatnym przekazaniu tej działki pod budowę szkoły. Proboszczem parafii Wietrzno był wtedy ksiądz Piotr Paweł Grądalski. Placem należącym do szkoły była działka, na której obecnie stoi Dom Ludowy. Mieszkańcy wsi i ks. Proboszcz doszli do wniosku, że szkołę należy wybudować bliżej kościoła, stąd zamiana. Na miejscu obecnej szkoły wcześniej była organistówka i sklep spożywczy”. W roku 1957 rozpoczęto pierwsze prace przy budowie szkoły. Gromadzono materiał, wykonano roboty ziemne i wzniesiono piwnice oraz parter. W latach następnych wybudowano piętro i rozpoczęto prace wykończeniowe. Bardzo dużo robót wykonano tak zwanym czynem społecznym, przy ogromnych staraniach kierownika Józefa Kopacza i bardzo licznym udziale mieszkańców Wietrzna.

28 kwietnia odbyło się uroczyste, walne zebranie wiejskie podsumowujące kilkuletnie prace budowlane, natomiast 1 maja 1963 roku, oddano do użytku nowy budynek szkolny. Z kolei 1 września 1963 roku odbyła się świecka inauguracja roku szkolnego w murach nowej szkoły, która dysponowała również salą gimnastyczną w podpiwniczeniu. Nastąpiło uroczyste przecięcie wstęgi i wpisy do księgi pamiątkowej, która niestety nie zachowała się. Ówczesna wartość inwestycji wyniosła 2. 500.000 złotych.

W szkole działał również Uniwersytet Powszechny Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, który realizował cykle zajęć z różnych dziedzin wiedzy wybieranych dowolnie przez słuchaczy i kierownika placówki.

Szkoła w swej historii przechodziła różne koleje i zawirowania losu. Od roku szkolnego 1966/67 ze szkoły siedmioklasowej stała się ośmioklasową. Potem w latach siedemdziesiątych i na początku lat osiemdziesiątych była tylko Punktem Filialnym Zbiorczej Szkoły w Łękach Dukielskich. Oznaczało to, że w Wietrznie było tylko sześć klas, a uczniowie klasy VII i VIII zmuszeni byli kontynuować naukę w innych szkołach. Najczęściej wybierano Łęki Dukielskie, ale część młodzieży kończyła podstawówkę w Równem. Od roku szkolnego 1984/85 przywrócono pełną ośmioklasową szkołę podstawową. Gdy w roku 1999 wprowadzono kolejną reformę szkolnictwa, w Wietrznie powołano Zespół Szkół

Publicznych, który obejmował dotychczasową Szkołę Podstawową i nowo utworzone Gimnazjum. Taki stan rzeczy trwał do września 2011 roku, kiedy zaczęło działać Gimnazjum Niepubliczne prowadzone przez Stowarzyszenie „Wiatr”, którego Dyrektorem był pan Marek Widurek. Przez sześć kolejnych lat w budynku nowej szkoły uczyli się uczniowie od zerówki do klasy szóstej, a w starej szkole mieściło się trzyklasowe gimnazjum. Ciekawostką jest fakt, że o okresie 1945 – 1973 Wietrzno administracyjnie należało do 4 różnych jednostek terytorialnych: do roku 1950 było częścią gminy Chorkówka, w latach 1950 – 1958 Gromady Łęki Dukielskie (siedziba Gromadzkiej Rady Narodowej), w latach 1958 – 1973 Gromady Równe, a od roku 1973 Gminy Dukla.

Historia szkolnictwa w Wietrznie nie byłaby pełna bez informacji o szkole naftowej. Starania o utworzenie szkoły kształcącej w zawodzie wiertacza w przemyśle naftowym podjął w roku 1875 Ignacy Łukasiewicz. Jego zamiarem było utworzenie takiej szkoły w Bóbrce, z którą był osobiście związany. Uważał, że Bóbrka i Wietrzno są najlepszymi miejscami, w których można szkolić przyszłą kadrę. Ostatecznie szkoła taka powstała w Ropiance w roku 1885. Stało się to dzięki staraniom Krajowego Towarzystwa Naftowego. Kandydaci na uczniów musieli mieć co najmniej dwuletnią praktykę w kopalnictwie naftowym i musieli umieć czytać, pisać i rysować. Nauka miała trwać trzy miesiące. Uczniowie zapoznawali się z urządzeniami wiertniczymi, maszynami i ich obsługą, konserwacją, musieli umieć je opisywać i rysować. Każdy uczeń otrzymywał od Wydziału Krajowego stypendium w wysokości 300 koron. 100 koron przeznaczano na wynagrodzenie dla nauczyciela, pozostałe 200 na pokrycie kosztów utrzymania i podróży ucznia. Organizatorami i nauczycielami szkoły byli dyrektor kopalni w Ropiance inż. Zenon Suszycki i radca górniczy Henryk Walter. Szkołę w Ropiance ukończyło 50 wiertaczy. W roku 1888 szkoła przeniesiona została do Wietrzna. Od roku 1890 nosiła ona nazwę Szkoły Wiertniczej w Wietrznie, a następnie Regularnej Szkoły Wiertniczej. Placówkę w Wietrznie ukończyło 160 absolwentów, m.in.: Władysław Długosz, Julian Kapellner, Robert Breitenwald, Leon Mikucki, Tadeusz Sroczyński, Karol Dąmski, Stanisław Morgulec, Bronisław Rzepecki, Włodzimierz Polman, Wit Sulimirski, Julian Jabłoński.

Ustalono, że funkcję dyrektorów szkoły w Wietrznie pełnili: Kamiński z Tarnowca, Wiatr, Boczar Stanisław, Bąłowska Waleria, Bączewski Stefan, Zarzycka, Kmetko Michał, Mercik, Elżbieta Szwarcykówna, Wanda Czaja, Bronisław Czaja, Wilhelm Edward, Cieplik, Zygmunt

Franciszek, Helena Farowa, Józef Kopacz, Maria Kopacz, Helena Bek, Andrzej Czekaj, Jan Marszał, Kazimiera Pęczak, Arkadiusz Twardzik, Jolanta Leń, Bożena Mastej.

Warto podkreślić, że historia nauczania w Wietrznie jest zawiła jak historia Dukielszczyzny, Polski w ogóle. Przeszła rozmaite zawirowania losu, przeżyła wiele trudności, ale również i radości. Piękniała po każdym remoncie. W 1969 roku dobudowano ganek od strony południowej, a w 1967 założono gaz. Natomiast woda w szkole znajduje się od 1991 roku, a dach na nowym budynku szkolnym wymieniono w 1997 roku. Pierwszą sieć komputerową założono w 1999 roku, a rok później- centralne ogrzewanie. W 2017 roku ocieplono i pomalowano budynek większej szkoły, a przez kolejne lata modernizowano korytarze.

26 października 2023 roku, dzień nadania Szkole Podstawowej w Wietrznie imienia Ignacego Łukasiewicza otwiera kolejne karty historii naszej placówki.

Napisano na podstawie materiałów pana Stanisława Włodyki